

אשית עצות בנפשי

שיעורים ושיחות
ממורינו ראש
הישיבה שליט"א

פרשת וארא
תשפ"ו

שו"ת קודם שיעור
ליל שישי ויגש תשפ"ו

שבת בצל הרה"י
מפי אחד המשתתפים

לשמיעת השיעורים
קול ברסלב: 079-70-400-66

- פנימי -

יוצא לאור על ידי תלמודי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: USHISEB@GMAIL.COM

שו"ת קודם שיעור ליל שישי ויגש תשפ"ו

ארץ.

זה לא סיבה לעצור את הילדים מלקרוא את הגליונות והקונטרסים והמכתבים, אדרבה כמה שהילדים יקראו יותר את המכתבים האלו, יהיה להם יותר טוב, יש הורים שאומרים שהמכתבים האלו לא נכתבו לילדים, אז אני רוצה להגיד לכם שהמכתבים נכתבו בכזו עדינות וכזו קדושה, מכל המכתבים והגליונות שנכתבים מהשיעורים שנאמרים כאן בישיבה, יכול לצאת רק קדושה ודברים טובים, לפעמים הבן אדם עצמו לא מסודר במוחו, והוא רואה במכתבים משהו אחר, ולכן הוא חושש על ילדיו, והאמת היא שהמכתבים האלו הם מכתבים שנכתבים בדמעות, ולא יכול לצאת מזה שום דבר רע, אני יכול לתת המון דוגמאות איך שילדים מתבגרים קוראים את המכתב בצורה אחרת ממכם, בצורה יפה ובצורה של קדושה ולא יצא מזה שום דבר רע.

ובנוגע ענין זה שהאבות מרביצים לילדים, אגיד לכם שוב ושוב, אסור להרביץ לילדים, אסור להרביץ לילדים, כשלפעמים צריך לתת סטירה קטנה לילד ביד, לא קרה כלום, הרי הילדים שלי גם שומעים את הדרשות שלי, ואעפ"כ לפעמים צריך לתת סטירה קטנה ביד, אבל מלמדים אותם דרך ארץ מהילדות, והם יודעים איך לדבר אל ההורים בדרך ארץ.

חייבים ללמד את הילדים מגיל קטן לכל הדברים של חינוך, לאחרונה ניגש אלי אברך שלא מסתובב כאן, ואומר לי, אני

היה פה מנהג פעם שהיו שואלים שאלות ותשובות אחרי השיעור, כבר הרבה זמן לא שאלו שאלות, נתחיל קודם עם השאלות, ואם ישאר זמן נדבר כמה דיבורים, בטח יש לכם המון שאלות מחג הסוכות.

ש. כאן בהיכל הקודש יש כמה וכמה גליונות וקונטרסים, והילדים קוראים את הגליונות, והם רואים שכתוב בגליון של חינוך, שאבא צריך שיהיה לו סבלנות ושלא ירביץ את הילדים, ואם כן הילד יכול להראות את זה לאבא שלו, וישאל אותו למה אתה לא מקשיב לדברי הראש ישיבה?

ת. השאלה הזאת לא מתחילה בגליונות, גם אם אין גליונות הוא יכול להגיד לאבא שלו, שלמד בגמרא משהו נורא על כעס, ואיך אבא שלו כועס, וכן שמע מהמלמד שלו סיפור נורא על דא ועל הא ואיך אבא מתנהג ככה.

ואכן צריך להוסיף ולכתוב בגליונות האלו עוד משהו, שאם הילד מוכיח את האבא, צריך האבא להגיד לו שזה לא דרך ארץ לדבר ככה לאבא, זה גם חלק ממצוות חינוך שאנחנו מצווים לחנך את הילד, אותה תורה שאומרת 'איש אמו ואביו תראו ואת שבתותי תשמורו', ומזה דרשו חז"ל שאסור לילד להקשיב לאבא אם הוא אומר לו ללכת נגד ההלכה, אותה תורה אומרת איך הילד צריך להגיד את זה, אלא אומר אבא כך וכך כתוב בתורה, ואסור לו להוכיח את האבא ולהעיר לאבא איך להתנהג, הדיבורים חייבים להיות בדרך

לא אומרים לילד 'אתה שקרן', אומרים לו שהקב"ה לא מרשה לשקר, כאן בתלמוד תורה נוהגים שלפני שחוקרים את הילד על מעשה שעשה אומרים לו: תגיד את האמת ואתה יכול לחזור בתשובה, שקר אסור להגיד, ואם הוא כן משקר, לא אומרים לו שהוא שקרן, אומרים לו שאסור לשקר.

אולי לא הבנתי את השאלה, אם רואים ילד שמוציא משהו מתיק של מישהו אחר, לא אומרים לילד שהוא גנב, אומרים לו יפה שאסור לעשות את זה, וצריך להיזהר לא לבזות אותו, יש לנו בתלמוד תורה מצלמות והמנהל יכול לראות את הכל, כשילד מגיע ואומר שנעלם לו האוכל בתיק, והמנהל בודק ורואה מי לוקח את זה, הוא לא מגיע לילד ואומר לו שראו במצלמות שלקח, אחרי זה לא יוכל הילד להסתכל בפני המנהל לעולם, המנהל עושה את זה בחכמה יתירה, ובודק אולי באמת אין לילד הזה לאכול בבית שהוא היה צריך לקחת מילד אחר, יש לי סיפורים כאלו כל הזמן שרואים במצלמות שמישהו עשה משהו או לקח משהו, נזהרים מאוד לא להגיד לילד שראו את הכל, כי אז הוא מבין שכולם יודעים שהוא גנב ואין לו יותר אפשרות לגדול, אתם צריכים לדעת שילד הוא לא גנב ולא שקרן וכדומה, גם מבוגרים הם לא גנבים ולא שקרנים, אסור להדביק תוויות כאלו על אנשים.

יש אנשים שיש להם טענות עלי, שלא ממלאים את הילדים במוסדות בחומר לימודי מספק, לא לומדים מספיק לימודים בלימודי קודש ולהבדיל בלימודי חול, זה נכון, אני לא מוכר את זה, אל תכעסו עלי, אני לא פתחתי את המוסדות בגלל רמת הלימודים, אדרבה מי שיודע יותר טוב ממני, אשמח שיפתח מוסדות משלו, אני

שמעתי שאתה מתמצא בניסיונות של היום, מה אני יכול לעשות, חיתנתי את הבת שלי, והיא מגיעה אלי הביתה בלי גרביים, האם להעיר לה משהו, ואיך להגיד לה, האם היא תיעלב מזה ותפסיק ללכת, אני חושב בלב שלי, הוא כזה מסכן, עכשיו הוא נזכר להעיר לה, הרי בגיל שלש היה צריך להגיד לה שתלך עם גרביים, אבל אז הוא חשב שהיא תינוקת חמודה ולא אומרים לה כלום, וכשהיא תתבגר קצת יגידו לה, מתי בדיוק היא נהיית בוגרת, אצלינו יודעים בצורה ברורה, שבגיל שלש חייבים ללכת עם גרביונים, אבל הוא אומר לי שבגיל 4 ובגיל 5 אסור לצעוק על ילדה, ולא קרה כלום שהיא תלך בלי גרביים, ובגיל שש זה לוחץ לה על הרגליים, ואחרי זה כבר אסור להגיד, כשהיא מגיעה אחרי החתונה בלי גרביים כבר צריך להעמיד וועדה שלמה איך להגיד לה: אני מכבד אותך ואת צריכה לכבד אותי... ויש עוד ילדים בבית.. בגיל שלש היה צריך להעיר לה ולהגיד לה איך מתלבשים ואיך מתנהגים בדרך ארץ, ולא מצלמים ילד קטן שמרביץ לאמא ואומרים תראו איזה חמוד הוא... תביאו לילדים שלכם לקרוא את המכתבים האלו.

ש. מלמד שרואה ילד שאומר שקר, או אבא שרואה שהבן שלו משקר, האם צריך להגיד לילד שהוא שקרן?

ת. אני לא כל כך מבין את השאלה, כמובן שצריך לחנך את הילד, אבל צריך לדעת לא לפגוע בו אישית, אם הילד שלך נוגע בעט בשבת, אל תצעק עליו אתה ילד שמחלל שבת, אלא תגיד לו שעכשיו שבת ואסור בשבת לגעת בזה, ותגיד לו שוב ושוב, אסור בשבת לגעת בזה, זה מוקצה, ומנסים לתת לו ממתק וכו', אותו דבר בשקר, אומרים לילד שאסור לשקר,

ויתר לעולם על חצות, באותם זמנים היה קל יותר לקום חצות, כי כשנהיה חושך לא היה מה לעשות כי אם ללכת לישון, שבוע שעבר היה הפסקת חשמל בקריה, ככה זה היה אז, אני ביקשתי מהקב"ה שהחשמל יחזור לכמה דקות שאוכל להרדים את הילדים ברוגע, ואחרי זה יכול ליפול, שוב, וכך הוה, החשמל חזר לכמה דקות, הילדים נרדמו, אחרי זה לא היה חשמל כמה שעות, וכולם ישנו טוב, לא היה מה לעשות בימות החורף משעה שש בערב, מי שהיה לו קצת כסף הדליק נר ועוד נר, אבל אין מה לעשות שם, אין שום טעם לאמץ את העיניים ולקרוא ליד נר ולשחק ליד נר, וכשהולכים לישון מוקדם קמים מוקדם, יש בחורים שאומרים לי שהם יכולים לישון 14 שעות, זה לא נכון, כי רק מי שמאוד עייף וכמה ימים לא ישן מספיק, יכול לישון יום אחד הרבה להשלים את כל השעות שחסרים לו, אבל מי שהולך לישון כל יום בזמן, קם בזמן, ואעפ"כ לא הלך ר' נתן לישון מוקדם אלא המתין לילדים שיבואו הביתה ויחנך אותם ויברך איתם ויקרא איתם קר"ש.

עבודת החינוך היא מהעבודות הקשות שבמקדש, צריך להגיד להם שוב ושוב, וכמובן האבא צריך להיות דוגמא אישית, הוא לא יכול לצעוק לילד שאסור לדבר בתפילה כשהוא עצמו מדבר כל התפילה, הוא לא יכול להגיד לילד שבשמו"ע צריך להסתכל בסידור והוא עצמו מסתכל בשמו"ע לכל עבר, כמובן שצריך להוסיף לזה המון תפילות, צריך הרבה להתפלל על חינוך הילדים, אתם שואלים שאלות יפות, תשאלו עוד.

ש. אחד ראה שכתוב בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך שלא לדבר לפני התפילה, אבל

פתחתי את המוסדות בגלל שני סיבות, א' שהילדים לא יבואו להורים לפני ראש השנה, שהם מתביישים מחברי הכיתה אם האבא יסע לאומאן, והם יתביישו ללכת להתפלל בבית כנסת שהאבא מתפלל, ב' שלא יצעקו על הילדים בחדר, גנב, שקרן, משוגע, אולי צריך להשתפר יותר בכתב יפה, אולי צריך להשתפר בדיעות כל מסכתות הש"ס, ואולי צריך להשתפר בטעמי המקרא, ואולי בדיעות הל"ט מלאכות, זה באמת בושה, אני שואל לעצמי הרי יש לך ילדים גדולים איך הם לא יודעים ל"ט מלאכות ולא יודעים ראשי תיבות, אבל אני לא מודאג מזה, הם יגדלו ויתפסו את זה, אבל אני לא רוצה שילכו למוסדות ויצעקו עליהם שקרן וגנב, כל ילד קטן משקר קצת, אוי ואבוי אם יצעקו עליו כל הזמן שקרן, אולי ואולי אם לא יצעקו עליו הוא יצליח לצאת מזה וידבר רק אמת.

ש. יהודי שואל שיש לו יראת שמים והוא לא מדבר באמצע התפילה, והוא שואל איך אפשר להחדיר את זה לילדים שלו?

ת. אומרים להם שוב ושוב, שאסור לדבר בתפילה, כשמתפללים לא מדברים, מדברים רק להקב"ה, ההורים צריכים לדבר מזה והמלמדים צריכים לדבר מזה, זה חלק מחובת חינוך, מר' נתן אפשר ללמוד איך לחנך את הילדים, הוא היה מוותר על החצות שלו כדי לחנך את הילדים, אנחנו עומדים כעת כמה ימים לפני הילולת ר' נתן, בעז"ה בכל מקום שיש חבורת היכל הקודש יתאספו ביום זה, זה יום של שמחה גדולה, ובנימא מסויימת יותר מהילולת רבינו, כי אנחנו יודעים שאין לנו שום השגה ברבינו, ור' נתן הוריד יותר את הספרים בשבילינו, וידוע שר' נתן לא

מוהרא"ש אומר שלכן האריה הוא המלך, כי לא איכפת לה מה אחרים אומרים עליו, מה מדברים נגדו, הוא ממשיך בעשייה שלו, השועל צריך לדעת כל הזמן מה אמרו עליו, ומה פלוני חושב עליו, והאם כולם אוחזים ממנו, ומה הוא יכול לעשות שכולם יאחזו ממנו, אני זוכר כשהייתי בחור ולמדתי חובת הלבבות ראיתי שהוא מבאר שם [בשער יחוד המעשה פ"ה] את כוונת הבקשה 'ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם', שלכאורה לא יכול להיות שימצאו חן בעיני כל האנשים, כי אם מצאת חן בעיני פלוני, אוטומטי לא תמצא חן בעיני השני, כי הם עובדים בשני ארגונים שונים, ואם הצלחת ומצאת חן אצל שניהם, מה הסיכויים שתמצא חן אצל השלישי שהוא הפוך משניהם, ולכן הוא אומר שהכוונה היא ונמצא חן בעיני אלוקים, אם תמצא חן בעיני הקב"ה, כבר תמצא חן בעיני אדם, העיקר תכוון למען הקב"ה.

מוהרא"ש מסביר בזה יפה מאוד את כל המשנה של ר' מתיא בן חרש, שקודם הוא אומר להקדים שלום לכל אדם, ואז הבן אדם שואל איך אני יכול להקדים לו שלום, ההוא הרי עשה לי כך וכך, וההוא חשב עלי וכו', ופלוני אמר לי שאני אברך צעיר ואיך אני יכול להיות מלמד.. לכן התנא אומר לך, אם תהיה זנב לאריות ולא תסתכל כל הזמן מה פלוני אומר ומה אלמוני אומר כמו שועל, אז תוכל להקדים שלום לכל אחד.

יש לך עוד שאלות, הציבור מאוד נהנה מהשאלות שלך, ככה מצליחים לדבר מכל הנושאים.

ש. מלמד יודע שבעיקרון העבודה הזאת של המלומדות היא עבודה קדושה, אבל

לא נעים לו שאנשים אומרים לו בוקר טוב והוא לא עונה להם, והם מסתכלים עליו כאיש מוזר, מה יעשה?

ת. זה דבר מאוד יפה שלא מדברים לפני התפילה, מוהרא"ש כותב את זה הרבה לבחורים, שיתרגלו לא לדבר לפני התפילה, אבל כשמישהו אומר לך בוקר טוב תענה לו, הרי לפי השולחן ערוך יש הלכות שמותר להשיב בוקר טוב, יש מקומות ששואלין ויש מקומות שגם משיבין, יש מקומות שמשיבין רק לאדם מפני הכבוד, ויש מקומות שעונים רק מפני היראה, ויש מקומות שמשיבין שלום לכל אדם, ובוודאי שלפני התפילה מותר לענות בוקר טוב, זה לא נחשב לדיבור, 'לדבר' הכוונה שנעמדים בחדר קפה ומתחילים לפטפט, את זה אפשר לעשות אחרי התפילה, אבל להחזיר שלום בוודאי שיש להחזיר, ולא רק להחזיר, אלא להקדים שלום, אתה רואה מישהו בבוקר, תקדים ותאמר לו בוקר טוב.

תסתכלו במשנה באבות, בפרק ד' משנה ט"ו, המשנה אומרת שם, שר' מתיא בן חרש אומר, הוי מקדים שלום לכל אדם, והוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים, ר' מתיא בן חרש אומר שצריך להקדים ולתת שלום, ואם הוא מתחיל לדבר איתך, תנענע עם הראש ותמשיך את השיחה אחרי התפילה, בפרט אצל אנשי שלומינו שעובר עליהם מה שעובר, חייבים להקדים להם שלום.

אם כבר מדברים מהמשנה הזאת, מוהרא"ש היה מסביר את המשך דברי המשנה שצריך להיות זנב לאריות ולא ראש לשועלים, כי השועל תמיד מסתכל אחורה, האריה תמיד מסתכל ישר והולך ישר, גם כשמציירים תמונה של שועל, מציירים אותו עם הראש מסובב לאחור,

היא איבד את הרגש לזה, האם הוא צריך לעשות מאמצים לקבל בחזרה את הרגש?

ת. אני לא יודע במי מדובר, ובאיזה תלמוד תורה מדובר, והאם חשוב שם שיהיה למלמדים רגש לעבודתם, ועד כמה נותנים שם חיזוק למלמדים, ב"ה שאצלינו במוסד, יש כמה פעמים בשבוע שיעור התחזקות למלמדים, כאן בויליאמסבורג, ובקרית ברסלב, ובקרית יואל, ובבני ברק ובירושלים, מכנסים את המלמדים ומדברים איתם דברי חיזוק, ראש הישיבה מוסר שיעורים חדשים בכל שבוע ושבוע, והמנהל מדבר בכל שבוע.

רבינו לא רצה שאנשי שלומינו יהיו מלמדים, אבל זיל בתר טעמא, צריך לדרוש טעמא דקרא, רבינו אמר מילה מאוד של גנאי על מלמדים, תסתכלו בשיחות הר"ן, צריך ללמוד שיחות הר"ן [בשיחה רמ"א אמר שמלמדים דומים לשפחה כנענית], כי אז בזמניהם המלמדים היו נוסעים מהבית לחצי שנה, ירחם השם מה שקורה עם אברך שנוסע חצי שנה מהבית, אבל היום ב"ה המלמדים חוזרים בכל לילה הביתה, מאותה סיבה לא רצה רבינו שיהיו שוחטים [חיי מוהר"ן בסי' תקצ"א], הם היו נוסעים המון זמן מחוץ לבית כדי לשחוט, ב"ה אכשר דרא, ושוחטים באמצע העיר, והולכים כל ערב הביתה, אין משהו יותר טוב מזה, שהשוחט יושן בבית והוא קם בבוקר ומתפלל והולך לשחוט.

אני מבקש מהשי"ת אני מאוד רוצה להקים כאן בית השחיטה, שיהיו שוחטים מאנשי שלומינו, הבעל שם טוב הק' היה שוחט בצעירותו, עוד לא ידעו מי הוא, פעם אחת הוא לא היה במקום שחיטתו, והגיע מישהו אחר להחליף אותו, והשפחה היתה מביאה התרנגול לשוחט,

וכשהיא ראתה את השוחט היא מיד חזרה במהירות הביתה עם העוף לפני השחיטה, ושאלו אותה מה קרה, היא אמרה שכל פעם כששרוליק היה שוחט הוא היה בוכה ומרטיב את הסכין עם דמעות, וכאן השוחט לקח את התרנגולות ושחט אותם בלי כלום, ואז נודע קצת מעבודתו של הבעל שם טוב הק', מישהו אמר לי מה יש מזה שהשוחטים נמצאים בבית, אם הבית הוא לא בית, והוא מקום של חומרות ופרישות, אבל רבינו מלמד אותנו שהבית הוא מקום של השראת השכינה וכו' וכו', ואז יש מעלה יתירה בזה שהשוחט נמצא בבית, ירחם השם מכל אלו שמשגעים את מוחם של האברכים עם חומרות ופרישות, עד שהאברכים נופלים לגמרי לשאול תחתית.

היה עוד סיבה שרבינו לא רצה שיהיו מלמדים [שיחות הר"ן שיחה רמ"א], כי אם מישהו לוקח כסף ממישהו אחר, הוא יכול להחזיר לו, אבל אם למד עם בנו, ולא למד כהוגן הוא בחיים לא יכול להחזיר, אם מלמד פגע בילד, הוא לא יוכל להחזיר לו אף פעם, אבל יש שיחה מרבינו שאמר, אם כבר מלמד ושוחט עדיף שהם יהיו מאנשי שלומינו, מלמדים צריכים המון התחזקות, וזה ברור שאם אין למלמד חשק לעבודתו, והוא מגיע לעבודה רק בגלל פרנסה, או כי במשפחה שלו אסור לעבוד בעבודה משרדית והוא חייב ללכת להיות מלמד, עדיף שירוץ לעבודה משרדית על אף הלחץ המשפחתי וישאר ירא שמים, פשוט נבילה בשוק ואל תצטרך לבריות, מלמד צריך לאהוב את עבודתו, ומלמד צריך לקיים קשר פתוח עם המנהל, ולהגיד לו כשצריכים חיזוק.

מישהו סיפר לי שהיה באיזה מקום חשוב, הבחור התנענע שם ואמר 'ברכות

ילד לא יצא מהמוסד כשהוא שונא ח"ו את הקב"ה.

ש. מה יעשה מי שכבר הזיקו לו את נפשו בצעירותו, והוא לא מוצא תרופה לנפשו?

ת. זו שאלה מאוד קשה, וזה מאוד מפחיד כשזה קורה, אבל ברור שלרבינו יש עצות לכל אחד, ובעיקר שני העצות החזקות ביותר, התבודדות ותפילה, וגירסא, לגרוס המון גמרא בגירסא, לגרוס משניות וגלרוס תהלים ולגרוס דפי גמרא, התורה הקדושה מרפאת את האדם, כדכתיב רפאות תהי לשריך ושקוי לעצמותך, וכפי שדרשו חז"ל [עירובין נד.] שהתורה הקדושה מרפאת את כל המחלות, בגוף ובנפש, וכמובן לספר הכל בהתבודדות, רבש"ע בכיתה פלוני דיכאו אותי ופגעו בי, ובכיתה הזאת עברתי לחצים נוראים, ויש לי מזה חלומות נוראים כלילה, ברור לי שלרבינו יש תרופה לכל דבר.

העיקר היא גירסת המשניות, וכמובן שיש על זה המון ליצנות, ראיתי לאחרונה איך שמתלוצצים על דרך הלימוד בתוך ברסלב, לא הייתי צריך לענות בכלל, כדכתיב 'אם ללצים ילוץ ולענוים יתן חן', אבל אני רואה שאנשי שלומינו נבהלים מזה ויש כאלו שיש להם חלישות הדעת, לכן אני חייב לדבר מזה, הוא שואל שם בספרו, איך אומר מוהרא"ש שעל ידי אמירה וגירסא בסוף ימינו, הרי יש פסוק בתהלים 'בטרם יבינו סירותיכם אטד כמו חי כמו חרון ישערנו', ומי שיקרא פסוק זה ויגרוס אלף אלפי פעמים אין סיכוי להבין את זה, ואיך אומר מוהרא"ש שאם אומרים שוב ושוב בסוף מבינים, ואנשים שואלים אותי, נו, איך באמת אפשר להבין בלי לעיין ברש"י ושאר המפרשים, והאמת

התורה, והמשגיח עובר לידו ואומר לבחור, שלא תחשוב רגע אחד שמישהו צריך את הברכות התורה שלך, לא צריכים את זה בשמים, הבחור סיים את הברכות התורה והלך למשגיח ושאל מה קרה, אמר לו המשגיח תסתכל על החליפה שלך, הבחור לא שם לב שהחגורה נפתחה ולא היתה סגורה, ובמקום שהמשגיח יגיד לו לסגור את החגורה הוא צעק עליו שאף אחד לא צריך את הברכות התורה שלו, על מלמדים כאלו אמר רבינו שלא יהיו מלמדים, הם הורסים את הילדים, ראיתי פעם מלמד שואל את ילד אחד, האם אכלת כבר ארוחת צהריים, והילד מתחיל לענות, ממממ... המלמד צועק עליו, אל תגיד לי ממממ... תענה לי, המלמד הרס את נפש הילד, בגלל שהוא ילד קטן הוא לא יכול להחזיר לו, אם היה מבוגר היה מחזיר לו, שיתבייש לו.

אני אומר לכם שוב, אני לא אומר לכם אם לשלוח את הילדים כאן למוסדות, אולי אני לא לומד מספיק גמרא ברמה שאתה רוצה, אבל את זה לא תמצא כאן, אם אני אשמע פעם אחת ממלמד כאן בתלמוד תורה שצועק ככה על ילד, הוא יעוף באותו רגע, ב"ה שהילדים גדלים בריאים, וב"ה שהם אוהבים את הקב"ה, ואחרי שגדלו לא שונאים את היהדות ואת התורה, הם יחליטו אם הם רוצים ללמוד כל הל"ט מלאכות, גם אני לא יודע את כל ה'אגלי טל' על הל"ט מלאכות, אולי תרצה ללמוד איתי בחברותא... אברך אחד מארץ ישראל אמר לי שחבל לשלוח את הילדים למוסדות, כי יש להם רק סיפורים של תפילה וזהו, אמרתי לו, שבדיוק את זה אני מוכר, אני לא מוכר מוצר אחר, הילדים כאן יגדלו עם אהבה להקב"ה, אף

בה חמשה זרעונים', תסתכל במשניות ותראה שהראשונים לא הבינו בהתחלה ועשו שם ציורים, ואם אעצור שם וארצה להבין לעמקה, אשבר לגמרי מזה ואפסיק ללמוד, אומר לי רבינו שאם אני מגיע למשנה כזאת סבוכה, לא להתעמק אלא להמשיך הלאה, וכשאני לומד את המשנה הבאה 'כל מין זרעים אין זורעים בערוגה', אוכל להבין את זה אחרי כמה פעמים, שלא זורעים כלאים את כל מיני הזרעים ביחד, וכך יהיה הלאה, משנה אחת אוכל להבין ומשנה אחת לא אוכל להבין.

מגיע בן אדם ועושה צחוק ממוהרא"ש, ואומר שאי אפשר להבין את הפסוק בטרם יבינו, ולכן אין דרך הלימוד, אני רוצה לשאול אותו, האם הוא יכול להסביר לי את כל הברייתא דר' ישמעאל, שאומרים בכל בוקר לפני הודו, אולי בהתחלה תבין, אתה תבין מה זה קל וחומר ומה זה גזירה שוה, אולי אתה מבין גם מה זה בנין אב מכתוב אחד ובנין אב משני כתובים, ואולי אתה גם זוכר מה זה כלל ופרט ופרט וכלל, אבל אתה כבר לא מבין מה זה 'כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טוען אחר שהוא כעניינו יצא להקל ולא להחמיר', שם אתה כבר לא מבין כלום, הרי כל הסיבה שאומרים ברייתא זו בכל בוקר, כדי שכל אדם ילמד בכל יום, מקרא משנה גמרא, מקרא אלו הפסוקים של ברכת כהנים והקרבנות, משנה זה הפרק איזהו מקומן, וגם אותם אתה לא מבין, והגמרא זה הברייתא דר' ישמעאל, יכול להיות שאתה המשפיע מבין את הברייתא, אבל התלמידים שלך לא מבינים את זה, ולכן לפני שאתה כותב ספר ואתה יוצא נגד דרך הלימוד, תדבר אצלך בבית מדרש, ותגיד לבחורים שלך שחייבים להבין פירוש המילות של

היא שהוא בלבל לגמרי את שיחת רבינו, עשה קושיא עם תשובה, כמו שרבינו מביא בשיחות הר"ן שיחה ל"ב, שרוצים לבלבל ילד מביאים לו שאלה עם תשובה ואז הוא לא יודע לענות, רבינו מביא דוגמא, שבן אדם מוריד חלון מהסלון ומניח את החלון זכוכית בחדר השינה כדי שלא יהיה לו קר, ואז מגיע מישהו ושואל את הילד, מה המטרה שהכניסו את החלון לחדר השינה, הרי כמו שלא רצו שציפור יכנס בחדר שינה, עכשיו לא רוצים שיכנס בסלון, וכשהוציאו את החלון מהסלון יכנס עכשיו ציפור לסלון, והילד חושב שזה באמת שאלה טובה, והוא לא מבין, והאמת היא שאף אחד לא הזיז את החלון בגלל ציפורים כי אם בגלל הקור שנכנס לחדר השינה, ואין בכלל ציפורים בתקופה הזאת באמצע הקור.

אותו דבר זה עם הפסוק בטרם יבינו סירותיכם אטד, רבינו לא אמר שיבינו את הפסוק הזה, אבל אחרי שאמרתי הרבה תהלים אני כבר מבין מה זה 'שיר המעלות ממעמקים קראתיך השם', על אף שלא הסתכלתי ברש"י, נכון שאני לא אבין אף פעם את הפסוק בטרם יבינו סירותיכם אטד, אבל בגלל שאני אומר הרבה תהלים אתחיל לבכות כשאגיע לפסוק 'השם הושיעה המלך יעננו ביום קראנו', רבוננו של עולם אני צריך ישועה גדולה, על אף שלא הסתכלתי ברש"י מה בדיוק כוונת כל מילה, ואת הפסוק 'בטרם יבינו' יכול להיות שאני לא אבין אף פעם, מה אתה עושה ליצנות מדרך הלימוד, אני אתחיל לגרוס ששה סדרי משנה, ואתחיל להבין משנה כאן ומשנה שם, ואם תשאל אותי מה הכוונה במשנה בפרק שלישי בכלאים 'ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים זורעים

המשניות מרפאים את נפש האדם, זה נכון שאת הפסוק 'בטרם יבינו' לא יבינו אף פעם, אבל רבינו אומר [בשיחה ע"ו] שמעלת ריבוי הלימוד עולה על הכל, הרי אף אחד לא לימד אותי פירוש המילות בתהלים, ואעפ"כ אני רואה שאני מתחיל להבין הרבה מילים, ובאמצע אני מתגעגע אל השי"ת, וזה אחרי אמירה מרובה.

ואנחנו פתחנו את המוסד כדי שלא יצחקו מדרך הלימוד, וב"ה שהילדים גדלים עם זה, והם גדלים טהורים ונקיים, ואם תבוא ותגיד שאני לא ממלא אותם בהמון חומר לימודי, זה נכון, אני לא מוכר את המוצר הזה, כשהוא יגדל הוא יבחר אם הוא רוצה ללמוד יותר בעמקות התורה.

ברייתא דר' ישמעאל, ואל תבוא לעשות צחוק מדברי רבינו.

אל תצחק מסדר דרך הלימוד שהציל רבים מישראל, שמכניס קדושה וטהרה באדם, הרי אפשר להציל את כל הדור עם סדר דרך הלימוד, אפשר לקרב כל יהודי להשי"ת על ידי גירסת משניות וגמרא, וכאן מגיעים ליצים ומבלבלים את שיחת רבינו, ועוד מביאים ראיה מהמגן אברהם שזה לא נחשב ללימוד התורה אם לא מבינים, ואם ככה אז למה אתה אומר בכל בוקר ברייתא דר' ישמעאל, למה אתה אומר את פרק איזהו מקומן, אתה בוודאי מבין, כי אתה משפיע, אבל תלמד את התלמידים שלך, תעשה להם מבצעים שיבינו את זה, לפני שאתה מגיע לתקוף אותי, הרי אמירת

***

שבת חנוכה - מקץ תשפ"ו בצל ראש הישיבה שליט"א

קיבוץ הסידי ברסלב בקרית ברסלב ליברטי נ.י.

⚠ מדור זה נכתב מפי השומעים ויתכן שהדברים לא מדויקים או לא הוכנו כראוי

- אחרי תפילת ליל שבת, לפני שראש הישיבה הלך לביתו לערוך את הסעודה, נכנס ראש הישיבה לשיר זמירות עם בחורי הישיבה שאכלו ביחד בבית המדרש הישן, וקודם לכן שאל כל אחד אם כבר קראו את המכתבים 'עצתו אמונה', והיו שם כמה אברכים, ולאחד האברכים אמר, הרי כשאתה היית בחור מצצת כל מילה ב'עצתו אמונה' למה עכשיו אתה כבר לא קורא, ושאל ראש הישיבה את הבחורים מה ראו במכתבים, ואמר אחד הבחורים שמאוד תפס אותו מה שקרא במכתבים, שקודם שראש הישיבה נכנס לבית חולים עם התינוק הוא חשב למה זה קרה לו, ואולי פגע באנשים, ועשה חשבון הנפש שכל מה שעשה, עשה רק למענם, ואמר ראש הישיבה, זה אכן דבר קשה מאוד, כי אני חייב להעיר לאנשים ולהוכיחם, אסור לי להתעלם, ומה עושים כשמישהו מתעלף, מרימים לו את רגליו, ואם זה לא עוזר, שופכים עליו מים, ואם זה לא עוזר צריכים לתת לו סטירה חזרה שיתעורר, וסיפר על אחד מבניו שנפל והתעלף והגיע אחד מהצלה ונתן לו סטירה חזקה והתעורר מהעילפון, ולכן צריך לפעמים להוכיח בצורה חזקה מאוד.
- ואמר לבחורים, כשאתם מתחתנים תשירו זמירות, אל תאריכו יותר מדי, זה לא לוקח הרבה זמן, אבל תקפידו על זה, כי רבינו אמר שזמירות שבת היא עיקר היהדות [ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ק"ד], אחרי שעשו קידוש חילק להם כוסות מיץ ענבים, וכשאחד הבחורים קיבל את הכוס ביד שמאל, אמר לו ראש הישיבה שלפי התוכנית של סדר השבת צריך לקחת עם יד ימין...
- אחר כך עלה לביתו וערך סעודת שבת, ואחרי הסעודה ערך את ה'שבת אחים', ודיבר מביאור הגמרא במסכת תענית שאמר בשיעור ליל שישי, על האיש המכוער שמצא ר' אלעזר ב"ר שמעון ולא רצה לדבר איתו, שהכוונה לאיש מכוער בעבירות ולכן לא רצה לדבר איתו, ואמר לו האיש לך לאומן שעשני, שטענתו היתה מה אני אשם שנבראתי עם נסיונות כה כבדים.
- ודיבר על הנס חנוכה שאמרו חז"ל [שבת כא:] שכשנכנסו להיכל ולא מצאו אלא פך שמן וכו' ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. וביאר שהכוונה היא על פי דברי רבינו [ליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רע"ב]

שאלות.

• ושאל אחד האברכים האם תורה זו נאמרה גם על גשמיות, שיחפש האדם את הנקודות הטובות שיש לו בגשמיות, ואמר לו ראש הישיבה שזה קשור לתורה אחרת של רבינו [ליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן קצ"ה] בצר הרחבת לי, שעל כל צרה וצרה שאדם עובר הוא צריך לחפש את החסד השם שיש בצרה זו, את ההרחבה שהקב"ה נתן לו בתוך הצרה.

• אחד האברכים שאל על דברי מוהרא"ש שאמר ששידוך הוא דבר קל, ובעיקרון אפשר לשדך כל אחד עם כל אחת, ולמה אמרו חז"ל קשה זיווגו של אדם, וביאר ראש הישיבה, שבעצם שידוך הוא דבר קל, אבל אנשים לא רוצים את השידוכים שמציעים להם, והדבר נעשה קשה ביותר, עד שהקב"ה צריך לעשות להם סולמות שיסכימו לשידוכים, ואמר ראש הישיבה שרואים בכל הדורות שהס"מ מנסה לעכב ולעצור את ענין השידוכין והנישואין, כי הוא יודע שברגע שהבחור מתחתן הוא יכול לאבד אותו, והבחור יכול להתחיל את חייו בקדושה וטהרה.

• ואמר שלפני שנים רבות, היה קשה מאוד לחתן את הבנות, היו צריכים לשלם נדן רב עבור חתן, ואם בחור רצה להתחתן, היה מוצא שידוך מיד, והיום עשה הס"מ הפוך, שהבנות יכולות להתחתן מיד אם ירצו, ואילו בחורים יש המון בחורים מבוגרים ואף אחד לא מסתכל עליהם.

• ושאל אחד האם אחרי הנישואין באמת נגמרים הבעיות? ואמר שבוודאי שלא, אבל מוהרא"ש אמר שלהתחתן זה בית חולים, ויש שם תרופות לכל דבר, ומי שרוצה יכול להתקדש ולהיטהר, ודיבר מענין השידוכים שאכן מוהרא"ש אמר שכל בחור יכול להתחתן עם כל נערה,

שבעבודת השם צריך האדם להביט רק על יום אחד, רק על אותו היום לבד, וכך יוכל לישא את המשא הכבד, ועצה זו היא גם ברוחניות וגם בגשמיות. וביאר שאם האדם יסתכל בגשמיות רק על אותו יום הוא יוכל להצליח, כי יראה שהיום הצליח לכסות את החשבון בבנק, והיום יש לו מספיק אוכל, ולא דואג למחר, ואותו דבר זה ברוחניות, וכך עשו החשמונאים, הם לא התייאשו מזה שמצאו רק ליום אחד, אף שצריכים לשמונה ימים, כי הם הבינו שהעיקר הוא להסתכל על היום, יש שמן להיום.

• כמו כן הרחיב בתורה רפ"ב, להביט על הנקודות טובות, ולכן שמחו החשמונאים עם הנקודה הטובה שמצאו, על אף שכל המקדש היה חרוב ונחרב, י"ג פרצות, בכל זאת היתה שמחה גדולה שמצאו נקודה טובה, פח אחד של שמן טהור, וסיפר שר' נתן נסע למדינה אחרת להדפיס את הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן', ושאל את ר' נחמן מטולטשין אם רוצה לבוא איתו, וחשב שזו הזדמנות טובה לשמוע שיחות ודיבורים מר' נתן והצטרף לנסיעה, וכשעברו את הגבול לא נתנו לר' נחמן מטולטשין לעבור, ורק ר' נתן עבר, ואחרי יומיים הצליח ר' נחמן לעבור את הגבול והגיע לר' נתן וראה איך שחסידי סטרעליסק רצו אחרי ר' נתן לשמוע דיבור נוסף ממנו, כי רבם הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק שיבח מאוד את רבינו, ור' נתן דיבר איתם מתורה זו, להתחזק בנקודות טובות, והם שתו בצמא את דבריו, ור' נחמן מטולטשין כבר שמע תורה זו הרבה פעמים, וחשב כמו שאנחנו חשבנו שראש הישיבה ידבר שוב מהפח שמן... ואמר לו ר' נתן, אני שומע כעת לראשונה את התורה, יש לי חיות מהתורה כאילו אני שומע את זה לראשונה.

• ראש הישיבה ביקש מהאברכים שישאלו

האיש לראש הישיבה, שבוודאי הקב"ה עומד מאחורי כולם ועושה את הכל, ואמר ראש הישיבה שכל כך נהנה מזה, שהזכירו לו שאת הכל עושה הקב"ה בעצמו.

• וסיפר ראש הישיבה שבאותה תקופה קשה בערב פסח התקשר אליו אחד האדמו"רים החשובים במאנסי ואמר לו, אני למדתי בצעירותי ליקוטי מוהר"ן, האם אתם זוכרים איזה לשון בליקוטי מוהר"ן שרבינו אמר שאם היה משהו שהיה אומר לו אחי חזק היה מאוד מתחזק מזה, ואמר ראש הישיבה שהוא בוודאי זוכר את הדיבור, בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מ"ח, ואמר האדמו"ר אולי אתם יכולים להקריא לי בדיוק את הלשון, ושמח ראש הישיבה שהוא יכול ליתן מראה מקום בספרי רבינו, והקריא לו את הלשון: שמענו מצדיק אמיתי שאמר שאילו היה אומר לו אחד, יהיה מי שיהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחילתו: אחי חזק ואחוז עצמך, הייתי רץ ומזדרז מאוד בעבודתו יתברך. ואמר לו אותו אדמו"ר בדיוק את זה רציתי להגיד לך, אחי חזק ואחוז עצמך, ואל תתפעל משום דבר, כי אתם עושים עבודת הקודש.

• כמו כן סיפר ראש הישיבה על אדמו"ר אחד בכארא פארק שהתקשר לראש הישיבה בערב פסח בשעת שריפת חמץ, ושאל את ראש הישיבה האם אתם מוכנים עם עורך דין טוב, כי יש לי עורך דין מעולה, ואמר לראש ישיבה שירשום את שם העורך דין, וראש הישיבה לקח פתק לכתוב, ואמר האדמו"ר, שקוראים לו עו"ד פרייליך [שמחה], אם תהיה בשמחה, זה יהיה העורך דין הכי טוב שלך.

• ואמר שיהודי אחד הגיע אליו באותה תקופה על נערה אחת שמצבה בפיקוח נפש ברוחניות וחייבים למצוא לה שידוך, אמר

וסיפר שפעם אחד הגיע למוהרא"ש אברך אחד מתלמידי מוהרא"ש, וביקש בחור לבת שלו שהיתה בשידוכים, והציע לו מוהרא"ש בחור אחד שהיה לבוש בצורה אחרת לגמרי וממשפחת אחרת לגמרי, ואמר מוהרא"ש הנה הוא בחור טוב הוא כל כך מכבד את אביו, כי מוהרא"ש לא הסתכל על שום דבר מסביב.

• ושאל אחד האברכים כשעושים שידוכים במקומות שאין להם את ההקדמות של רבינו, האם זה בכלל יעזור להם החתונה? ואמר ראש הישיבה שהמסיפור של ר' נתן מהבחור של הזנבות רואים שהנישואין פתרון גם למי שאין את ההקדמות של רבינו, הסיפור היה שהיה בחור באותם הימים שהיה לוקח זנבות של בעלי חיים והיה קושר אותם זה לזה, והם התחילו למשוך זה לכאן וזה לכאן... ואביו של הבחור הגיע לר' נתן לבכות על מצבו של בנו, ואמר לו ר' נתן תחתן אותו והכל יהיה טוב, ובוודאי לא היה לבחור זה, את ההקדמות של רבינו, אבל עדיין חשב ר' נתן שזה פתרון בשבילו.

• ראש הישיבה דיבר על התקופה הקשה שהיה בתחילת הקמת הישיבה, ועל המניעות הרבות שעשו לו, ולא היה יכול לצאת לרחובה של עיר מרוב מניעות, ופעם אחת הגיע לישיבה אחד מבני משפחתו של ראש הישיבה שאף הוא נוסע לאומאן מדי שנה, ואמר לראש הישיבה, האם הנכם יודעים מי עומד מאחורי כל המחלוקת הזאת, ואמר ראש הישיבה שהוא יודע שפלוגי ופלוגי עושים את כל ההפגנות והפשקווילין וכו', ושאל שוב האם ראש הישיבה יודע מי עומד מאחוריהם, ואמר לו שהוא יודע שפלוגי עומד מאחוריהם ושולח אותם, ושאל שוב האם הנכם יודעים מי עומד מאחורי איש זה, ואמר ראש הישיבה שלא יודע, אמר

לו.

• בחור אחד שאל איך אפשר למחול על מי שפגע, הרי הוא הכאיב וזה כואב? אמר לו ראש הישיבה אם יש כאן רק 'אתה ואני', באמת אי אפשר למחול, כי 'אתה' פגעת ב'י', אבל אם מכניסים את הקב"ה לתמונה, ויודעים שבין כה היו צריכים לעבור את הקושי והפגיעה, ופלוני היה רק שליח מן השמים, זה יותר קל למחול. ואמר שזה מה שביאר רבינו על התגברות על מחשבה [ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן נ' וכמבואר בחיי מוהר"ן סימן מ"ד], שלא יריב האדם עם מחשבתו, אלא יכניס מחשבה אחרת, כמו כן בעניינינו, לא יתחיל האדם לריב עם מחשבתו שימחל מכל הלב וכו', אלא יכניס מחשבה אחרת, יכניס מחשבה שהכל מהקב"ה, ואז הכאב יעלם מאליו.

• ואמר שהיום כל החוקרים והחכמים מתחילים להודות לעצות של רבינו, כמו העצה בתורה רפ"ב, על חיפוש נקודות טובות, שכל החכמים אומרים שזה הטיפול הכי טוב, והדרך הכי טוב להניע את האדם לצאת ממצבו.

• ואמר ש'הנביא החדש' אילון מאסק, אמר עכשיו נביאות שבעוד חמש עשרה שנה כל העולם יהיה מלא ברובוטים, והכל יעבוד על פי רובוטים, אנשים לא ילכו לעבודה, כי הרובוטים יעשו הכל, ואמר ראש הישיבה שהנביא הזה לא יודע שכבר היום זה הכל רובוטים, כי הקב"ה עושה הכל, ורק נראה כאילו פלוני עושה ופלוני עושה. ואמר שכמובן חייבים מאוד להיזהר לא לפגוע באחרים, אבל אם מישהו פגע בנו צריך לדעת שהקב"ה עשה את זה ואז קל למחול.

• אחד שאל איך הוא יכול לדעת אם עושה מספיק ואולי צריך להוסיף עוד? אמר לו ראש הישיבה שאין דבר כזה שעשו

לו ראש הישיבה מה אתה רוצה ממני, איני מכיר את המדוברת, אמר אותו יהודי שרב קהילתו שלח אותו ואמר לו שרק ראש הישיבה יהא מוכן להיכנס לעובי הקורה להציל אותה, אמר לו ראש הישיבה אולי תאמר לי מי הוא הרב של קהילתך, אמר לו אותו יהודי, הרב שלי אמר לי שאלך בתנאי אחד, שלא אספר מי הוא. וב"ה ראש הישיבה מצא לה שידוך והקימה בית נאמן בישראל.

• שאל אחד האברכים האם כל אחד חייב לעסוק בשידוכים, אמר לו ראש הישיבה, מי שעוסק בשידוכים אשרי לו.

• אחד הילדים שאל מה ההבדל בין לבקש מהקב"ה לבין לשוחח עם הקב"ה, אמר לו ראש הישיבה, לבקש מהקב"ה זה כמו תפילה, אבל לשוחח זה כמו שאתה מדבר עם אבא שלך, ואמר לו, כמה שאתה יותר מבוגר אתה יכול לשוחח יותר עם אבא שלך, וכשתתחתן יהיו לך שיחות עם אשתך, ונתן כמה דוגמאות של שיחה, ואמר שכשמתחילים לדבר עם הקב"ה בהתחלה אין מה לשוחח, אבל אחרי שנתיים ושלש יש שיחות יפות מאוד.

• שאל אחד את ראש הישיבה, האם כשפוגעים בי אני צריך לומר לפלוני, 'פגעת בי אתה צריך לפייסני'? אמר לו ראש הישיבה זה וודאי שבאותו זמן שפוגעים בך, זה לא זמן להגיד את זה, זה רק יכול לעשות יותר גרוע, אבל לאחר זמן יש להגיד את זה, אבל זה תלוי בבן אדם ובסיטואציה, ואמר שלפני שנים רבות היה איש אחד שעשה הפגנות נגדו, ולאחר כמה שנים הגיע לישיבה לשמחה משפחתית וניגש לראש הישיבה לומר לו בשבח הישיבה, אמר לו ראש הישיבה, אתה צריך לפייסני כי אתה עשית הפגנות נגדי, תבקש ממני מחילה, וביקש ומחל

והמשיך האברך לשאול איך אנחנו יכולים להגיע למדרגות אלו? ואמר לו ראש הישיבה שבזמנינו המקווה ב"ה חם ונעים, אבל בלב יש קרח, וצריך לשבור את הקרח שבלב, שלא לדחות את ההליכה למקווה, אנשים אומרים בבוקר אנחנו עסוקים, נלך אחרי זה, וזה העבודה שלנו לשבור את הקרח שבלב וללכת מיד בבוקר למקווה, והוסיף ואמר אני די בטוח שאם היה לנו כאן מקווה קרה, היו אנשי שלומינו נכנסים למקווה במסירות נפש, אחרי שכבר התרגלו שנים לא להחסיר יום אחד מללכת למקווה.

ואמר ראש הישיבה שבעיקרון לא רצה לערוך את ה'שבת אחים' בבית המדרש הגדול, אבל כיון שהגבאים ביקשו הוא מציית להם, ואחרי שסיימו לרקוד אחרי השבת אחים נהיה קצר חשמלי והחשמל נפל, ואמר ראש הישיבה 'הייליגער באשעפער העלף ס'זאל זיך אנצינדן' [רבש"ע תעזור שהחשמל יחזור], וכך הווה, ומיד חזר החשמל למקומו.

בשבת בבוקר לימד ראש הישיבה בספר הזוהר, בפרשת נשא, ודיבר אודות הנהגה ומנהיגים, שכל מי שמנהיג אחרים צריך קודם לתקן את עצמו, כפי שאמר הרה"ק הדברי חיים זי"ע שבתחילה רצה לתקן את כל העולם וכו' עד שבסוף תיקן את עצמו, ואמר ראש הישיבה שכל מי שיש לו אנשים שמשפיע עליהם, כמו ראש ישיבה ומגיד שיעור ומלמדים וכדומה, חייב קודם לתקן את עצמו, ואם הוא מתקן את עצמו, הוא בזה לבד זוכה ומתקן את התלויים בו.

ואח"כ לימד בסידור 'עת רצון', ואמר שאנשי שלומינו לא מכירים באוצר הנפלא שיש לנו, הסידור הנפלא, ולימד בפסוקי דזימרא בקטע של 'הללויה שירו לד' שיר חדש תהלתו בקהל חסידים', מוהרא"ש

מספיק, תמיד צריך לעשות עוד ועוד, והסביר לו, הא וודאי שאסור לעשות שום עבירה, לא דאורייתא ולא דרבנן ולא חומרא ומנהג ולא לכתחילה ודיעבד, וחס ושלום לומר שיש לזרוק עצם לס"מ, אין שום היתר לעשות דבר שאסור, ומצד שני צריך להוסיף כל הזמן עוד ועוד מצוות, ואין לדבר סוף.

• ואמר שיש לאחוז את החבל בשני צדדים, מצד אחד צריך להיות מאוד שמח במה שיש, ולראות בעצמו נקודות טובות ולהחיות את עצמו ולהיות שמח בזה, אבל מצד השני חייב האדם כל הזמן לשאוף לגבוה יותר ולטוב יותר, ופעם אחת ביום צריך לשבור את לבו אל השי"ת שאינו מרוצה ממצבו ורוצה להיות הרבה יותר מזה, ושאר כל היום יהיה בשמחה במה שיש לו.

• ושאל אחד על החיזוק שיש לנו 'שלא עשני גוי', הרי זה חיזוק רק ברוחניות, ומה יעשו להתחזק בגשמיות? ואמר לו ראש הישיבה שמקור הסיפור הוא מהקדושת לוי זי"ע, שקם ביום אחד כשהרגיש במצב נורא, והרגיש שאינו עושה כלום, ואז החיה את עצמו שלכל הפחות אינו גוי, והתחיל לקבל חיות בחזרה, וזה מועיל לכל מיני חיזוק ברוחניות ובגשמיות, כשאדם שבור ורצוף יחזק את עצמו שהוא לא גוי.

• ושאל אחד האברכים ששומעים הרבה סיפורים על הצדיקים הקודמים ששברו את מי הקרח לטבול, איך יכול להיות שעשו כזה דבר מסוכן ולא בריא? וענה לו ראש הישיבה כמו האברך שהולך לעשן אפילו שיודע שזה לא בריא, כי זה התענוג שלו שהוא לא מוכן לוותר עליו, כמו כן הצדיקים האלו לא הסכימו לוותר על התענוג רוחני שלהם מהמקווה, מההתקרבות להקב"ה.

הילדים, כל מכתב ומכתב מרגיע את הנפש ומיישר את המוח, והתחיל ללכת להפיץ את המכתבים, אמר לו פלוני, המכתבים בעצתו אמונה הם מכתבים יפים אבל זה לא 'אשר בנחל', וכשהאברך שמע את זה הוא הפסיק לקרוא את המכתבים בעצתו אמונה כי זה לא אשר בנחל, ורק אחרי כמה חודשים הוא שם לב שהוא לא לומד ולא מתפלל, וכל השלום בית שלו נורא ואיום, והכל ממילה אחת, ואמר ראש הישיבה הרי זה באמת נכון שעצתו אמונה זה לא אשר בנחל, אבל צריך מאוד להיזהר שלא להתקרר מהמכתבים והשיעורים, ולפעמים מתקררים יותר מדיבור של אחד מתלמידי היכל הקודש מאשר אדם חיצוני, כי כשאדם זר מדבר נגד לא מתפעלים כלל מדבריו ואילו כשתלמיד היכל הקודש מדבר, הדיבורים נכנסים ומשפיעים.

ואמר שרואה את הילדים שלומדים במוסדות, ורואה שיש הבדל בין המשפחות, יש מקומות שמקבלים הדיבורים בתמימות, לא יורדים מהמיטה בלי נטילת ידיים כי כך אמר ראש הישיבה, ומקבלים כל הוראה בתמימות והילדים גדלים בריאים, ויש כאלו שהם חכמים יותר כי הם בעצמם תלמיד מוהרא"ש והם יודעים לבד מה כן ומה לא, וכשהילדים חוזרים הביתה ומספרים שקיבלו דמי חנוכה מראש הישיבה, אף שההורים לא אומרים כלום, בכל זאת מורגשת האוירה בבית כמה שמזלזלים בזה, והילדים לא מסוגלים לקבל מהם כלום, ומי שרוצה למנוע עגמת נפש מעצמו עדיף לו לחדור ביוצאי חלציו לקבל את הדיבורים בפשיטות.

ואמר שבדיבורים כאלו אפשר לעשות ליצנות מהכל, כמו אלו האומרים שצריכים לשנות מהנחל בעצמו, ואומרים שאשר בנחל זה לא ליקוטי הלכות, וליקוטי הלכות

מסביר שם שיש להודות כל הזמן בשיר חדש ושיחה חדשה על זה שזוכים להתקרב לצדיק, ועל הפסוק 'רוממות קל בגרונם חרב פיפיות בידם', מביא מוהרא"ש את דרשת חז"ל [ברכות ה.] שהקורא קריאת שמע שעל המיטה כאילו אווז חרב של שתי פיות בידו, ואף מי שנפל לאן שנפל מרוב עונות וחטאים, אם הוא קורא קרי"ש בלילה והוא מתוודה, כל הקליפות והמקטרגים בורחים ממנו.

- ואמר ראש הישיבה שבגלל שהיום ראש חודש ילמדו גם קטע מהלל, 'אהבתי כי ישמע ד' את קולי תחנוני וכו' אפפוני חבלי מוות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא ובשם ד' אקרא', שאף אם מתגברים על האדם צרות רבות מאוד והוא מרגיש כבר טעם מוות, והוא נמצא בשאול ממש, משם יצעק אל ד' ויחפש את ד' וידבר אליו ולא יתייאש, והקב"ה בוודאי יעזור לו.

- וכשראה אברכים עומדים בצד ואין להם אפשרות להביט בסידור, אמר להם תדחפו ותצטופפו יחד ותסתכלו בסידור, למה כשמישהו מביא להראות משהו כולם מצטופפים סביבו לראות את מה הוא מראה שם... ואילו כשמגיע לדברי קודש, עומדים בצד.

- לאחמ"כ אמר שהוא כבר מתאפק זמן רב לספר סיפור, שהיה אברך אחד שהתקרב לרבינו, וקיבל חיות לעבודתו, כל חייו השתנו מקצה לקצה, והוא ראה שראש הישיבה לא פנוי לענות לו על כל לבטיו ושאלותיו, והוא מחפש מורה דרך שיוכל לענות לו על הכל בכל עת וזמן, ולכן מצא את אחד מתלמידי מוהרא"ש והתחיל לדבר איתו, ואמר לו שמאז שהוא מצא את המכתבים של 'עצתו אמונה' חייו התחילו לקבל טעם מתוק, ומצא דרך בתורה ועבודה ושלוש בית וחינוך

ועל ידי ההתרחקות מליצים.

והדגיש כמה פעמים ואמר, שהוא לא מדבר מפרנסה, כי בוודאי צריך כל אחד פרנסה כדי לחיות, אבל ריבוי הממון הוא דבר מיותר וצריך לברוח מזה, ואמר שבארה"ב מי שעושה בשנה מאתיים אלף דולר אינו צריך יותר מזה לחיות בהרחבה, ובקרית ברסלב די אפילו במאה אלף דולר לשנה כדי לחיות בהרחבה גדולה, ואין צריך לרוץ אחרי הממון, ויש אנשים שאומרים שרוצים עשר מליון דולר 'וזהו', ואמר ראש הישיבה מה זה 'וזהו', וכי הכסף יכול באמת לסייע לאדם, בסוף יכולים לבוא לעגמת נפש מכיוון אחר, כפי שרואים בהמשך הסיפור שהגיבור הגיע, והסביר שהכוונה למידת הגבורה, כשמגיעים דינים ונסיונות בבריאות ונחת, אין הכסף יכול לעזור בכלום, אנשים חושבים שאם יהיה להם כך וכך כסף הם יוכלו להסתדר בחיים, והם לא מבינים שהכסף לא יכול לעזור, ורק הדיבור עם השם יכול לסייע.

וסיפר ראש הישיבה שהלך השבוע לבקר את תלמידי המוסדות, ואחד התלמידים שאל אותו שאלה חזקה והתבונן מה לענות, ואמר לו, שעל זה יש לו עצה טובה, שידבר עם ד', ואח"כ הגיע תלמיד אחר עם שאלה מורכבת אחרת, ושוב התבונן מה יכול להשיב לו, ואמר לו שעל בעיה כזאת יש לו עצה טובה, לבקש מד' ולדבר איתו על כך, וכך ענה על כל שאלה ושאלה, בכל פעם בצורה אחרת, כי צריך כל הזמן שהצדיק יחזק אותנו להתפלל ולחזור אל ד' ולבקש ממנו.

ואמר שאותו הדבר ממש זה בנוגע בחיזוק על שלום בית, כמה ששומעים דרשות על שלום בית, שוב שוכחים וצריך חיזוק נוסף ושוב מגיע שבת ואומרים איזה מילה לא במקום וכבר לא מדברים יומיים, וצריך

זה לא ליקוטי מוהר"ן, זה נכון שליקוטי הלכות זה לא ליקוטי מוהר"ן, אבל מי שאומר זאת לחבירו מנתקו מהשי"ת, ומי מדבר אם הוא עושה זאת לבניו, ומדבר אליהם דיבורים כאלו שמרחיק אותם מהשי"ת, ואמר שבספר 'אשר בנחל' מונח כל הספר ליקוטי הלכות, לעובדא ולמעשה.

וישב שם חתן שהיה שבת אויפרוף שלו, ואמר ראש הישיבה ללוותו, ושרו לו וליוו אותו מהבית מדרש הישן לבית מדרש החדש, ראש הישיבה ניגש לשחרית והלל במתיקות נפלאה ומרוממת, ואח"כ קרא בתורה בשלשת ספרי התורה, באמצע הקריאה התלהב והדגיש את התיבות 'לכו אל יוסף' [כך אמר ר' נתן קודם הסתלקותו לר' נחמן מטולטשין, 'לכו אל יוסף', העיקר הוא התקשרות לצדיק].

בסיפורי מעשיות המשיך במעשה 'הבעל תפילה', שבמדינה של עשירות מי שהיה עשיר היה נקרא כוכב או מזל. ואמר ראש הישיבה שבכל תקופה יש כוכב חדש, שיש לו קצת כסף, כל כמה שנים מגיע משהו אחר ונעשה כוכב בעיני אנשים ואח"כ נעלם.

ואמר ראש הישיבה שכשר' נתן חיבר את הספר 'ליקוטי תפילות', אמרו לו אנשי שלומינו שהוא הבעל תפילה, אמר להם ר' נתן שהבעל תפילה הוא רבינו בעצמו, ואמר ראש הישיבה שרבינו כל כך מרחם עלינו שלא ניכנס לדמיונות האלו של כסף ושאר מיני תאוות, והצדיק יורד אלינו ומחזיר אותנו להקב"ה, ושומר עלינו מכל משמר, ולכן רבינו מציל אותנו מעולם התוהו, שלא ניכנס לדמיונות כאלו.

והקשר לבעל תפילה, לרבינו, הוא על ידי לימוד ספרי רבינו ואף שהם קשים להבנה, ועל ידי דיבור דיבורי תכלית עם חברים,

יום הילולת הרה"ק מסאטמאר, כי אחרי השואה עמד צדיק זה ונטע מחדש את היהדות, וכפי שעשה הרה"ק מסאטמאר על הסוכות, כי באותם הימים לא היה לאנשים סוכה, אלא היה סוכה בבית המדרש וכולם באו לעשות שם קידוש ולאכול כזית בליל יו"ט, ואח"כ אכלו כולם בביתם, והגיע הצדיק והשריש בהם יהדות, והציל את הדור, ולא הביט מה אחרים אומרים או עושים.

בסעודה שלישית לימד ראש הישיבה בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ז', ואמר שלא ילמד את כל התורה הארוכה, אלא לימד באות י"א, שלפי אמירת 'סלח נא' ביום הכיפורים, כן יש לאדם את ימי החנוכה, ומשה רבינו אמר 'סלח נא' על חטא המרגלים, ובגלל חטא זה שהיה בליל תשעה באב, נחרב בית המקדש, ונמצא שכל העוונות והחטאים של כל ישראל תלויים בחטא זה של המרגלים, כי כשיש בית המקדש יש כפרה על החטאים, וכשאין בית המקדש יש חטאים ואין כפרה, וחנוכה הוא חנוכה בית המקדש.

וביאר ראש הישיבה את דברי רבינו, שמי שרוצה 'חנוכה', ורוצה להתחדש ולעשות חנוכה הבית מחדש, יכול בכל עת לעשות כן, וכן יכול כל אחד לעשות יום כיפור אימתי שרוצה, בכל אופן יכול אדם לבוא ולבקש אל ד' 'סלח נא' כמו ביום כיפור, כפי שאמר ר' נתן שהבין מרבינו שאם לא התפללו ביום כיפור יכולים להתפלל למחרת יום הכיפורים [ביום 'שם השם'], וכשהאדם עושה יום כיפור, דהיינו שמתחיל לדבר עם ד' ואומר סלח נא, ומבקש להתקרב אליו, זוכה לעשות חנוכה, הוא זוכה לחדש את עצמו כבתחילה.

והרחיב בחשיבות ההתבודדות ותפילה,

להזכיר שוב את דברי רבינו שהיצר הרע מניח כוחות עצומים שלא יהיה שלום בית בין בני הנעורים.

• והמשיך לדבר מענין זה שצריכים כל הזמן להתחזק בעצות של רבינו, בחיזוק לימוד ח"י פרקים משניות ואמירת יום תהלים ולימוד דף גמרא, ורק אלו הדברים יכולים להביא שמחה וסיפוק פנימי לאדם.

• ודיבר בשבח החתן, שזוכים להתחתן בצעירות, ומקשיבים לצדיקים ומתחתנים ולא מצפים לגיל שלושים... ולא מסתכלים מה אחרים אומרים, ואמר שהוא גר בויליאמסבורג בבנין גדול שגרים שם עשרים ושבע משפחות, אבל הוא כל הזמן מדגיש לילדיו שהוא אינו בונה סוכה בגלל שכל השכנים בונים, ואינו מדליק נרות חנוכה בגלל שכל השכנים מדליקים, אלא כי כך הוא רצון השם, ולכן אינו מסתכל מתי אחרים מתחתנים ובאיזה אופן, אלא עושים את רצון השם, כי אסור לו לאדם לקיים את המצוות רק כי פלוני עושה כן, כי מה יעשה האדם שכל השכנים שלו לא בונים סוכה רח"ל וכי לא יבנה סוכה, והלא בוודאי יש לו לאדם לעשות רצון השם מבלי להסתכל מה אחרים עושים או אומרים.

• ודיבר אודות חג כ"א כסלו שחגגו ילדי המוסדות הן בתלמוד תורה והן בבית פיגא, ואמר שאברך אחד שאל אותו האם זה ברסלב כאן או סאטמאר, למה חוגגים כאן כ"א כסלו, ואמר שמוהרא"ש אמר שאם יתחילו שלא לומר תחנון בכל יום שיש בו הילולא של צדיק, בסוף לא יאמרו תחנון באף יום, כי כל יום יש בו הילולא של צדיק, ולכן אמר מוהרא"ש לאנשי יבנאל, שרק בשני ימי הילולא לא יאמרו תחנון, בכ"א אדר יום הילולת הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק, וביום כ"ו אב

שיש לו את אנשי ביתו, וצריך להתבודד עליהם, בלילה זה כבר זמן שיכולים רק לומר 'רבנו של עולם', וכן בלילה זה זמן של וידוי ופיוס על הדברים שעשו משך היום, אבל בבוקר זה זמן טוב להתבודד על התכלית ולחשוב מה חובתנו בעולם.

• ואמר שיש לנו להודות על זה שהיינו בקיבוץ שבת חנוכה אצל רבינו וחובה עלינו להתחדש שוב בעצות של רבינו, וגם מי שהוא חושב שהוא למדן גדול, יש לו לדעת שהוא לא למדן גדול יותר מר' נתן, ומוהרא"ש אמר שמה שרבינו אמר לר' נתן, שייך לכל אחד ואחד, וכיון שרבינו אמר לו לגרוס ח"י פרקים, גם אנו צריכים לגרוס כל יום ח"י פרקים, אף מי שהוא למדן גדול.

• במוצאי שבת היה מלוה מלכה יפה, והילדים עשו שם מקהלה יפה לכבוד החג, והיו שם מנגנים שונים על כל מיני כלי נגינה, ואמר ראש הישיבה שרוצה שהילדים יראו איך המלמדים יראי השם יכולים לנגן על כל הכלים, ואף הילדים ירצו להיות כמותם, וירצו ללכת עם זקן ופיאות כמותם, ולא כמו שאר המנגנים הנוגעים בזקן, ואח"כ היו סיומים רבים בכל מקצועות התורה, ועוד חזון למועד להביא את הדיבורים הנפלאים שנאמרו במלוה מלכה.

• תודתינו נתונה בזה להרב ר' יוסף זינגער, והרב ר' לוי יצחק הורוביץ, והמנהל החשוב הרב מרדכי אינדיג שליט"א, שטרחו להביא את הדברים לפני המאזינים והקוראים, זכותם יעמוד להם לנצח.

ואמר שכמעט לכל אחד [בארה"ב] יש רכב, ובין כה האדם יוצא בכל יום עם רכבו, לבית המדרש או לחנות, ויכול בדרך להתבודד, ואמר שבתחילת ההתקרבות היה לו מאוד קשה ההתבודדות, אף שאת 'דרך הלימוד' הצליח ליישם מיד, ולמד הרבה בדרך הלימוד, אבל לא הצליח לעשות התבודדות, לא הצליח לפתוח את פיו, עד ששמע בשיעורים של מוהרא"ש שיש לעשות על זה לבד התבודדות, והתבודד על כך וביקש מהקב"ה שיתן לו דיבורים לדבר אליו ולמה רק לחברים יש לו דיבורים מרובים, ואמר שיש אנשים שאף את זה לא יכולים לבקש ולהתבודד, ואעפ"כ יש להם לקבוע זמן שאז יושבים עם הקב"ה ואף אם זוכים להוציא דיבור אחד אל ד', ואומרים רק 'רבנו של עולם', הכל רווח.

• ואמר שיש לאדם לעשות כל מיני השתדלויות לעורר את עצמו להתבודדות, כמו ניגון טוב וכדומה, וסיפר שפעם אחת מצאו את ר' נתן בוכה בדמעות שלישי בלוויה של איש מבוגר, ושאלו אותו על מה הוא בוכה כל כך, ואמר שהגיע לבכות על מצבו, והוא מתבודד אל ד', וכיון שרצה לפתוח את הלב הוא הגיע ללוויה ששם אנשים בוכים על קרובם, ועל ידי זה הצליח לעורר את הלב.

• ואמר שעיקר ההתבודדות הוא מיד בבוקר, שאז יכול האדם למצוא דיבורים, ובעיקר מי שיש לו אנשים תחתיו שצריך להתבודד בתחילת היום, כמו מלמדים ומגידי שיעור וראשי כולל, וכן כל אב בית